

ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА

The American Journal of International Law. A Quarterly. Nos. 1, 2, 3, 4, Washington 1952. — Америчко друштво за међународно право, које издаје часопис, спада у ред најстаријих и најактивнијих друштава те врсте у свету. Часопис је покренут 1906 године, када је основано и само Друштво. Кроз 46 година издажења, богатством садржаја и актуелношћу обрађених питања, часопис је пружио доказа о великом интересовању које постоји у Америци за проучавање међународног права, а са друге стране о високом нивоу америчке правне културе. Часопис уређује редакциони одбор састављен од најпознатијих научних радника на пољу међународног права (Eagleton, Fenwick, Hudson, Hyde, Kelsen, Jessup итд.). Поред теоретских чланака часопис садржи следеће рубрике: 1) Забелешке по правним питањима у вези делатности ОУН; 2) Коментар издавача; 3) Текуће забелешке (конференције, правно регулисање извесних међународних питања и сл.; 4) Судске одлуке; 5) Библиографске податке.

У броју 1 (јануар 1952) познати стручњак за питања међународног правосуђа М. О. Hudson даје преглед рада Међународног суда у 1951 години, са посебним освртом на англо-ирански спор и Саветодавно мишљење Суда поводом стављања резерви на Конвенцију о геноциду. — Професор Stephen C. Y. Pan у чланку: Правни аспект Јалтског споразума, износи низ интересатних момената у вези америчко-совјетских односа. Пре свега, споразум је закључен на досад неуобичајен начин. Претседник Рузвелт, министар-претседник Черчил и Стаљин потписујући Споразум нису испод потписа ставили своје званичне титутле, нити било где назначили да га потписују у име својих држава или влада, односно да су овлашћени на потписивање споразума. Професор Пан налази да тај уговор није ваљан, те да не обвезује САД, али не зато, као што то сматрају многи амерички аутори, што претседник Рузвелт није био овлашћен на закључење Споразума, већ због његове садржине, која је у супротности како са принципима традиционалне америчке политике, тако и са осталим уговорним обавезама САД. У односу на Јапан, Споразум констатује: „да ће бити обновљена ранија права Русије“, али која су то права нигде није прецизирано. Посебно је питање по ком основу су могли претседник САД и министар претседник Велике Британије чинити концесије Совјетском Савезу, у име и на рачун треће државе. Претседник Рузвелт прихватио је на Јалти Стаљинов услов „status quo“ Монголије, тј. Народну Републику Монголију. Међутим совјетско-кинеским уговором од 1924 године, Совјетски Савез признаје Монголију као саставни део Републике Кине. На тај начин, по његовом схватању, САД и Велика Британија погазиле су уговор коме нису биле уговорне стране. Аутор, с друге стране, поставља питање није ли можда на тај начин дата Монголији нека врста гаранције против Кине и СССР-а, или обрнуто, нису ли се можда Рузвелт и Черчил

сагласили са совјетском доминацијом над том облашћу? Давати споразуму искључиво војни карактер, као што чини секретар Вуглес, или само политички, као што чини генерал Г. С. Marshal, аутор сматра неправилним и немогућим делењем политичких од војних елемената. Но остављајући по страни природу Споразума, аутор истиче као најбитнији момент, да су сва територијална питања морала бити коначно регулисана мировним уговорима. Према томе, и Јалтски споразум ушао је у мировни уговор са Јапаном. Аутору полази за руком да на правном терену докаже неодрживост Јалтског споразума, али ипак додаје да су одржање споразума много више условили политички, војни и економски фактори но правни. — Професор Quincy Wright у чланку: Предлог за стварање Међународног кривичног суда, покреће нека питања која су у тесној вези са евентуалним стварањем међународног кривичног суда. Напр. циљеве суда, његову процедуру, надлежност а посебно пак изворе међународног кривичног права. — J. Kunz у коментару: Завршетак рата са Немачком, са становишта међународног права објашњава декларације појединих земаља о окончању рата са Немачком, у вези досад уобичајеног начина окончања рата мировним уговорима.

У броју 2 (април), поред чланака Max Sorensen-a: Федеративна држава и међународна заштита права човека, W. W. Bishop-a: Ослободбење од пореза страних држава, власника имовине. Henry B. Hazard-a: Административна натурализација у иностранству чланова оружаних снага САД., интересантан је чланак Ruth C. Lawson: Проблем принудне јурисдикције Међународног суда. Дајући анализу самог појма принудне јурисдикције, аутор се задржава на члану 36 Статута Међународног суда. Према поменутом члану принудна јурисдикција Суда заснива се на уговорима или на декларацијама. Ван тих оквира аутор покушава да пронађе као базу принудне јурисдикције у члану 53, односно члану 36 став 6 Статута. — У вези протеста америчке јавности због наименовања амсабадора при Светој Столици, Jozef L. Kunz коментарише положај Свете Столице. Дајући кратак историјат Ватикана, аутор истиче, да је у светлости данашње праксе неодрживо становиште да само суверене државе могу бити субјекти међународног права. Према томе, не само да је данас и Света Столица субјект међународног права, него је то била и у периоду између 1870 и 1929, када није постојала Папска држава. Но то, са друге стране, не значи да Света Столица има исти међународни статус као и друга суверена држава. Она не може бити члан Уједињених нација, јер је приступ, у смислу члана 4 Повеље, дозвољен само државама. Али Света Столица може учествовати у извесним делатностима Уједињених нација, као на пример на реформи календара и слично.

У броју 3 (јули 1952), у уводном чланку Raymond T. Yingling и Robert W. Ginnane посматрају Женевске конвенције од 1949 године за заштиту жртава рата, у светлости искуства II Светског рата. — Georg Manner исправља о положају човека у међународном праву. Износећи исцрпно данас доминирајући став доктрине да човек није субјект већ објект међународног права, аутор подвлачи да је управо сазрело време да се овај став подвргне поновној оцени. — Професор Russel H. Fifield у чланку: Нове државе на подручју Индије, посматра стварање независних држава: Индије, Пакистана, Цејлона, Бурме и Непала као резултат азијатског национализма. Чланак је прегежно информативног карактера. — Nat V. King под насловом: Новина у међународном арбитражном судству — Швајцарско-савезнички споразум образлаже споразум између Швај-

царске, са једне стране, и Француске, Велике Британије, САД, са друге, о ликвидацији немачке својине у Швајцарској. — Jozef L. Kunz: Уједињене нације и правна правила, веома живо коментарише полемику која је вођена по питању карактера Уједињених нација. Да ли су Уједињене нације правна или политичка организација аутор одговара: Уједињене нације су политичка организација, заснована на правним правилима, исто онако као што је и Конгрес САД политичко тело које делује на основу Устава САД.

У уводном чланку броја 4 (октобар) бранилац Врховног суда Норвешке Jens Evensen износи англо-норвешки спор око риболова и његове правне последице. У пресуди Међународног суда донетој поводом овог случаја истакнута је потреба да правила међународног права, која се односе на територијално море, морају бити гипка, за разлику од традиционалног британског схватања да је право територијалних вода одређено и непроменљиво. Та констатација Суда утицаће, по мишљењу аутора, на проблем прибрежног мора уопште и стога овај спор превазилази интерес двају спорних страна. — Професор Charles Henry Alexandrowicz-Alexander у чланку: Квази - правна функција у признању држава и влада, разматра спор који се већ деценијама води — да ли је признање држава, влада и ратујуће стране правно или политичко питање. Аутор повлачи разлику између сазнања чињеничног стања и признања у политичком смислу. По њему, без обзира на формално признање „de facto” ситуација не може бити игнорисана. Формално признање је политичка функција која зависи од многих фактора. Напр. САД нису признале комунистички режим у Кини из политичких разлога. И обрнуто Велика Британија признала је исту владу због економских и политичких интереса које има на Далеком Истоку. И поред супротног става многих теоретичара професор Alexandrowicz сматра да теорија признања није још прерасла у правну. — Професор Willim Rice разматра положај међународних уговора у швајцарском праву, повлачећи паралелу са положајем међународних уговора у правном систему Велике Британије и Француске. — Професор Fenwick коментарише уговор од 26 маја 1952 о окончању окупације Западне Немачке, са посебним освртом на улогу и однос Немачке у одбранбеном систему Западне Европе. Веома интересантно је поређење које аутор чини у вези положаја Немачке после I Светског рата и данас.

Кроз цео часопис провејава тежња да се у данашњим условима „затегнутости у свету“ међународном праву да одговарајуће место, односно да се што потпуније осигура његова примена. Часопис је у току протекле године ишао у корак са развојем међународних догађаја. Али амерички аутори, у већини чланака, нису се зауставили само на регистровању догађаја. Они су настојали да сваки проблем научно продубе и повежу са правним системом Повеље Уједињених нација. У том смислу часопис доприноси освежењу и напретку међународног права.

Смиља Аврамсв

Economic Journal, London, LXII, No. 248, December 1952. — A. H. Ensor and Others: The Government's Monetary Policy. Неколико осврта на монетарну политику конзервативне британске владе која се углавном састојала у повишењу есконтне стопе Енглеске банке (од 2 на 4%). Главно дејство требало би да буде смањење инвестиционе активности. Досада се, међутим, оно није могло осе-

тити због високог нивоа расхода на наоружање и због великог програма станбене изградње. — D. T. Jack: Full Employment in Retrospect. Резимира искуства из послератне примене политике пуне запослености, нарочито с обзиром на британске прилике. Подвлачи да је ова политика била претерана и да се њој има приписати инфлациони притисак и дефицит у билансу плаћања. Иако пуна запосленост претставља и социјалну и економску нужност, ипак је неопходно да она има извесне границе. Аутор не покушава, међутим, да формулише те границе. — P. T. Bauer and F. W. Paish: The Reduction of Fluctuations in the Income of Primary Producers. Износећи негативна искуства из досадашњих покушаја стабилизације цена сировина и хране, аутори конструишу нов предлог који би имао за сврху стабилизацију дохотка произвођача, а не стабилизацију цена. Ово би се остварило формирањем посебне организације произвођача која би као продајна агенција исплаћивала произвођачима доходак за текућу годину на основу оствареног просечног дохотка у претходном вишегодишњем периоду. Садржи интересантне податке о великим губицима произвођача сировина Британске Западне Африке (какао, палмино уље, уље од кикирикија) који су настали услед британске политике стабилизације цена. — Aubrey Silberston and David Solomons: Monopoly Investigation and the Rate of Return on Capital Employed. Анализирају питање израчунавања профитне стопе с обзиром на разне спорне моменте о томе како треба рачунати предујмљени капитал. — F. A. Hahn: Expectations and Equilibrium. Приказ теорије динамичне равнотеже, која треба да предвиди стопу пораста производних снага и кретање свих врста доходака на основу „очекиваног“ става капиталистичких предузетника. Овај став почива на ранијим искуствима из реализације и ситуације на тржишту. Пошто се он узима као дат (а он уствари мора бити променљив пошто се искуства стално мењају), цела конструкција не изгледа много „динамична“. — Allan G. B. Fisher: A Note on Tertiary Production. Терцијарна производња обухвата производњу услуга у најширем смислу речи, — како оних које су повезане са процесом производње материјалних добара, тако и оних које су потпуно самосталне (наука, уметност, школовање, лечење, забава итд.). Аутор наглашава све већи значај „терцијарне“ производње у односу на примарну (пољопривреда) и секундарну (индустрија) с обзиром на пораст производних снага; са растућим доходима потрошња услуга расте наводно брже него пропорционално, док се потрошња хране и индустријских производа релативно смањује. — Don Patinkin: Wiksell's Cumulative Process. Разматра питање разлике између „природне“ и „тржишне“ каматне стопе, анализирајући Викселову теорију експанзије кредита. Показује да се граница Викселовог кумулативног процеса састоји у расположивим монетарним резервама: чим се резерве почну црпсти мора доћи до повишења каматне стопе. Потпуно занемарује друштвене узроке цикличних колебања. Сама концепција о резервама као граници експанзије, пак, није нимало нова; она је у знатној мери заступљена код енглеских класика.

Авр.

Finanzarchiv, Tübingen, Band 13/Heft 3, 1952. — Проф. Oswald v. Nell-Breuning: Thesen zu einer Grundsatzdebatte. Тезе из реферата члана научног савета Министарства привреде коришћене приликом већања о унапређењу дохотка и имовине у привреди Западно-

не Немачке. У многобројним формама савремене економике (инвестиције, коњунтура, пуно запослење, итд.) аутоматизма више нема и не може бити; дириговање је неопходно. — Doz. Heinz-Haller: Alvin Hansen und die Fiscal Policy. Резиме основних поставки макроекономске теорије познатог америчког економисте Алвина Хансена. Савременој држави, по њему, у привреди припада улога регулатора, што постиже у првом реду финансиском политиком; ова се састоји у комбиновању политике државних расхода у сврху „попуњавања празнина“ у привреди (услед недовољне потрошње појединаца) са пореском „компензационом“ политиком (повећање пореза у коњунтури и смањење у депресији) са циљем да се постигне што виши степен запослености и искористе све продуктивне снаге у земљи. Монетарна политика само је допуна финансиској. — Prof. Cedric Yeo: The Economics of Roman and American Slavery. Савесно документована историска студија о карактеристикама пољопривреде робовласничког периода Рима и сличности њеној са методима привређивања заснованим на експлоатацији црначке радне снаге на плантажама јужних држава САД. — Prof. Oswald Schneider: Die sowjetische Finanzwirtschaft nach dem zweiten Weltkrieg. Опширан приказ, уз дискретну критику, финансиског система СССР-а у периоду после рата; са коментарисањем совјетске финансиске организације корисним за читаоце несоцијалистичких земаља; материјал и литература допиру до 1952. — Wilhelm Scheuerle: Grundlagen und Organisation der sog. langfristigen Finanzierung nach geltendem sowjetrussischen Recht. Изложена организација (централизована) финансирања капиталне изградње у СССР-у, са приказом банковног система и извора финансиских средстава ангажованих у том послу. — Prof. Gerhard Weisser: Die Stellung des Eigentums in der Steuerreform. Данашњи порески систем у западној Немачкој није наклоњен формирању имовине. Пореска реформа на којој се већ дуже времена ради („органске“ се реформе годинама припремају!) поред ублажења прогресије треба да пружи заштиту и „малом човеку“ који жели да део свог дохотка намени увећању имовине (инвестиције). Завршава привреднофилозофским рефлексијама о својини. — Prof. Heinrich Quiring: Die Zukunft des Goldes. Недавно откривена фантастично богата лежишта злата у јужноафричкој покрајини Орание (вредност годишње производње рачуна се око 100 милиона фунти стерлинга) допринеће да опадајућа производња злата у свету поново постигне рекордну цифру из 1941 (1,33 милиона килограма), што ће извесно утицати да цена злату на слободном тржишту са 55 опадне на 35 долара, колико се у САД за једну унцију чистог метала званично плаћа.

Лов.

Revue d'Economie Politique. Novembre-Décembre 1952. — René Clemens: Prolégomènes d'une théorie de la structure économique. — Недавно су тек отпочети покушаји изградње једне теорије структура. За време кризе од 1929—30 год. наговештен је њен структурни карактер, док је марксистичка теорија још у XIX веку поставила проблем структуре. Изучавајући структуру и коњунтуру, писац укратко излаже резултате до којих је дошао Вагеман у Немачкој, даје кратак приказ најновијих истраживања Екермана и позива се на значајне радове Ф. Перуа. У другом делу чланка, о анализи економске структуре, јасно се испољава мисао да се најглавнији проблем економске структуре састоји у самом изучавању

појава специфично економским. У трећем делу проучавају се структурне варијабиле и истакнуто је начело опште међузависности, које не одражава само интерну солидарност економских појава, већ и цео скуп друштвених појава. Нарочито су интересантно приказани т. зв. „кругови варијабила“. Аутор не верује да се могу формулисати закони еволуције структуре и сматра да би појам мутације могао расветлити структурну динамику. На крају су изложене битне карактеристике овог покушаја анализе економске структуре. — Victor Kienbock: *Stabilité monétaire et finances autrichiennes*. — Улога Друштва народа у обнови аустријских финансија између два рата, затим одлуке конференције у Бретон-Вудсу чине уводни део ове студије. После успостављања аустријске државе 1945, требало је приступити решавању многих проблема ради постизања стабилизације новца. Поново је уведен шилинг као новчана јединица. Конверзија и мере које су јој следовале знатно су уздрмале поверење. Кретање цена и надница било је хаотично. Оптицај новчаница био је у сталном порасту. Укратко су изложени: тешкоће успостављања девизних курсева, утицај Маршалове помоћи на аустријски новац и проблем интеграције појма доминације појму империјализма. Због тога су у самом почетку дата опширна објашњења о схватању империјализма. У западном свету научници су много полемисали о томе термину, тако да империјализам добија свој прави смисао у марксистичком тумачењу. Међутим, у томе свету данас преовлађује појам доминације у политичкој економији. Тај се појам дефинише као збир односа снага у свим областима а поглавито у међународним односима. У првом делу изложен је економски појам империјализма на основу радова Хобсона, Кауцкога, Хилфердинга, Розе Луксембург, Лењина и појединих савремених писаца. Други део посвећен је социолошком појму империјализма, у коме је углавном анализирано дело Јозефа Шумпетера. Његова схватања по томе питању разјаснила су извесна гледишта о доминацији. Писац усваја Шумпетеров појам о империјализму, али налази да се тиме не пружа једно опште објашњење, већ га треба посматрати као инструмент анализе за испитивање стварности. — Gildas Lenoan: *Quelques aspects de la diffusion internationale des fluctuations de revenu*. Изложено је у општим цртама међународно струјање економских флукуација. Цела је пажња усредсређена на кретање дохотка. Писац прво истиче тешкоће на које се наилази у овој врсти изучавања, а то су оне које произлазе од саме природе економских циклуса, затим од неусавршености инструмената анализе. Само је неколико чинилаца узето у обзир који утичу на промене у дохотку, а то су: варијације извоза у односу на доходак, еластичност која се опажа у иностраној тражњи и фактор размене. На тој основи изучаване су флукуације у земљи „емисије“, а по истим путевима испитиване су реперкусије које се одражавају у земљама „пријемницама“.

М. Ж.